

Некада давно, између два свјетска рата, у ресторану “Никшић”, поред укусних јела, пића, праве кафе и “Политике” на бамбусу, могла се добити и омања брошура на читање. Већ пожутјела од дима висила је на сталажи, бочно окачена на месингану кукицу. У њој су, поред низа прича из живота града, биле уписане поједине мудрости, као и упутства за њено кориштење, које је по сјећању неких предратних гости изгледало овако:

- Ова књига се сасвим слободно нуди и чита као бесплатни додатак уз пиће. Кућа части.
 - Читање најбоље прија уз шанк. С' нога.
 - Могуће је читање и за кафанским столом, чиме се причама донекле губи шмек.
 - Могуће је препричавање и ван кафане, али једино у задимљеној и припитој просторији.
 - Изношење на чист ваздух није пожељно.
 - Препоручљиво је читање уз староградску музику, јер без ње нема жала за прошлoшћу, а без њега нема правог разлога за пиће, а без пића нема смисла трошити живот у кафани.
 - Ово није штиво за тријезне људе. Тријезан подноси углавном оно што је нормално: просјечност.
 - Без еуфорије нема правог доживљаја, па ако вам Бог није подарио лудило, треба да се сами потрудите.
 - Доживљај се увећава, ако приликом читања пјевушите или се правите да пјевате, ако сте којим случајем без слуха.
- Затим је слиједио списак мелодија, које појединим причама давају временску и душевну дубину.
- При читању водите рачуна о броју испијених чаша. Најбоље их је слагати једну до друге на шанку или столу, ако не желите да се згранете. То је тренутак када сами правите коктел: пола пића – пола приче. Тада вам се, након што почнете да пјевушите одговарајућу мелодију, почиње привиђати цица – мица. Ако тад помислите или почнете да играте ламбетвок то вам говори да још увијек нисте савладали вјештину мијешања коктела.
- Овдје недостаје неколико листа искупаних невјештом руком и ко зна када и у какву сврху. Даље је слиједило:
- То није ни источњачка религија ни филозофија. Можда игра? Игра између човјека и природе? Начин односа према животу или вјечној тајни? Или само нешто што у народу кажу: Оно? Да би неко имао Оно морао је да има Сјену. Ако је неко посебно допадљив, поготово ако је женско, онда се каже: има Сјену. Сјеновита. Чак и поједино дрвеће је сматрано сјеновитим.
- То није аура. Није ни шарм, премда сјеновити поред љепоте имају и још нешто: Оно. За некога ко није нека вриједност каже се: није нешто. Чим није нешто није ни Оно. То је нешто што се рађањем доноси, а животом троши, али никада до краја. Са тиме се умире, а од Онога настаје легенда. Истина, као и свако друго предање, временом

докићено и узвишено, али приче не би било да није било и Онога. Није то ни природна надареност за нешто, иако се и она са рађањем доноси. Мноштво надарених за науку и умјетност, за магију, трговину или љубав, стварају чуда, али немају Оно. Да ли су то имали Бетовен и Борхес? Ако јесу, онда морате бити слијепи ако ћете да будете писац, морате бити глуви ако хоћете да будете композитор, морате да свијет видите и чујете неким непознатим чулом. Да ли је то неко стање слично цици-мици или нешто сасвим треће? Вјештина опстајања када сте једном половином у стварности, а другом у сновима.

Неко рече да је цица-мица шарена лажа. Вјештина варакања. И овдје је исчупано неколико листа, а остатак бијаше добрим дијелом нагорио, па се морало маштом дочитавати невиђено, а радило се о научној расправи о појави цице-мице. Очито је да су многи покушавали да ту појаву разјасне. Неки помоћу сјеновитости, неки помоћу бијеле магије, а најближи рјешењу бијашу они што су тврдили да су у основи свијета музика и математика. Било је и таквих који су посезали за гледањем у шољу и бацањем граха, па и шпијунажом, али је појава до дана данашњег научно остала неразјашњена. Једно је било непобитно: становници Попарине стране имали су Оно, а временом и још понеко њима близак, што је могло да наведе на погрешан траг о пријемчивости појаве. Оно што их је чинило сјеновитим бијаше њихов препознатљив хумор, благ и резак одједном, одмјерен, ненасиљан, лепршав, личан попут приватне ствари.

Једном од вјечитих студената права пало је на памет да се докаже откривањем тајне цице-мице. Кренуо је од слободних зидара и у самом почетку залутао. Након избора низа погрешних путева случајно је набасао на прави и олако се зауставио на првом сазнању, не слутећи да се иза тога налази амбис. Дознао је да је знање стечено животом увијек мање од нога које се доноси рођењем и ту је стао, увјерен да је тај мајстор цице-мице рекао све. Након тога је почео да поприма сјеновитост, како се испоставило неприродну, тако да је остао на пола пута до спознаје. Ипак, поздрављали су га: добро јутро мајсторе, како си мајсторе, браво мајсторе, као да је успио да бар дјелимично проникне у тајну.

Кад би некога ословљавали са: професоре, значило је да је близу мајстора, али исто тако да у легенду може да уђе тек након смрти, а врхунски домет мајстора је жива легенда. Како мајстори немају замјенике, њиховом смрћу се рађају легенде, што значи да без жртве нема узвишења.

Занимљиво је да нико из Попарине стране није ни покушао да се бави откривањем тајне. То је за њих била природна појава, као што су дан и ноћ, киша и вјетар.

Још за вријеме Аустрије један чешки геолог је установио да је зрачење подземних токова Требишњице најјаче и са посебним утицајима на психу изражено управо у Попариној страни, али даље од

тога није ишао јер га је омео рат. Своја истраживања је задржао на дијелу од Пијаце под мурвом до Џелетовића пекаре са крајњом тачком код зграде суда и судског затвора. Колико је познато то је једини затвор у тадашњој Херцеговини, већ одавно напуштен и запуштен, у коме је као дјечак у друштву оданог пријатеља-кућног миша становао и са њим дијелио ражани хлјиб, самоћу и мрак касније познат као велики књижевник. Била је то улица једноличног пада, "На једну воду", једнострана са објектима израженим само са западне стране. Поставио је тезу да се памет прима као и несрећа, тамо гдје је најмање очекују, али суштину није стигао да разјасни.

Један од великих мајстора цице-мице био је бански вијећник, газда, познати трговац и родољуб, по коме је улица и добила име. Како год би је власти крстили, она је остајала Попарина страна. Са њом су имали посла и Аустријанци и Италијани и краљевићи и комунисти. У свјежем памћењу улице остала је расправа газда Јефта и комунистичке генералице о вјечитој тајни, која се одиграла на полуприватном пикнику на Обарку уз жубор Малог бука на Требишњици, а по причању изгледала овако:

- Чика Јефто, чула сам да сте служили и краљу и ћесару и да сте небројено врећа брашна претурили преко рука – почињала је разговор генералица иако су јој озбиљно скренули пажњу да се са њим не упушта у неке велике приче, како не би испала рутава.

Чика Јефто је окретао и завиривао лулу. Смјешкао се кроз бркове: "почела је да меље" и ћутањем потстакла њену радозналост.

- Чула сам о вама пуно прича – покушавала је да га приволи на разговор, док је куцкао лулом о камен, загледан у Бостан. Загледала га је да се увјери да ли је слуша. - Хтјела би да разговарам са вама – додала је када је већ повјеровала да од разговора нема ништа.

- А, о чему да разговарамо - ширио је руке над ријеком дајући јој до знања да овдје приче прича само ријека и да свака друга ријеч може само да скрнави њену љепоту.

- О Богу – рекла је гледајући га у очи, надајући се да прича о свевишњем не би сметала ријеци.

Чика Јефто се прекрстио:

- Слава му и милост.

- Па ви се крстите! – изразила је искрено чуђење.

Ћутао је.

- Вјерујете у Бога? – како је то могуће, мислила је, када смо сваком живом објаснили да он не постоји.

- Вјерујем – мирно је одговорио.

- Како можете да вјерујете када га нисте видјели? Нико га није видио! – наставила је очекујући да је старац сатјеран у тијесан кланац.

Погледао ју је мирно, као да моли Бога за њену душу и очински јој објаснио:

- Нисам ни код вас видио ону ствар, а вјерујем да је имате.

Ето, то је био само још један од коктела цице-мице: машта

помијешана са логиком.

Откривено је још неколико законитости, али никада довољно.

Сам

назив би могао да буде поријеклом из Персије или Закавказја, што никада није доказано, као ни оно зашто се појавила баш у Попариној страни.

Народ, неупућен у науку, поклонике цице-мице је дијелио према њиховим навикама видљивим голим оком на мајсторе: приче, поезије, лоповлука, лажи, удварања, музике... Занимљиво је да су многи од њих преживјели оба свјетска рата и да их већ крајем двадесетог вијека више није било осим једног или двојице. Они су преживјели и трећи рат, па су неки теоретичари закључивали да се мудрост на овим просторима стиче у ратовању, што се показало сасвим нетачно. Приче о њима су записане по сјећању, а само неке и то дјелимично преписане из поменуте Брошуре и дорађене. Зато, поред упутстава наведених у њој за откривање изворних

личности и догађаја требало би употријебити и треће око, смјештено тик испод чеоне кости на средини између два видљива, ког индијке означавају великом тамном тачком. Претпоставка да је то једино могуће у тренутку трансa, када цица-мица отвара врата астралног лика, није доказана јер се отуда нико није вратио тријезан. На дијелу једног од нагорелих листова Брошуре могло се са доста великом тачношћу, додавањем слова, па и ријечи, прочитати да је треће око могуће отворити врћењем помоћу коца, што врло успјешно раде свештеници једног будистичког храма на Хималајима.

Не зна се да ли је неко свраћао на Хималаје, али неке жене важних личности почеше да уцртавају тачку на челу, вјерујући да ће изгледати паметније, јер када некога упозоре да треба бити паметан, обично упру прстом на то мјесто и кажу: "Треба имати овдје".

Живко Јањић - Билећке Приче